

Форми організації навчання

Мета заняття:

засвоїти педагогічне поняття “форми організації навчання”, встановити спільне і відмінне різних форм навчання, сформулювати діагностичні уміння (аналізувати, виділяти головне, порівнювати, класифікувати).

План

1. Поняття про форми організації навчального процесу в школі та їх розвиток у дидактиці
2. Види організації навчання
3. Функції форм навчання

Поняття про форми організації навчального процесу в школі

Успіх навчально-виховної роботи залежить від:

- **Методів навчання**
- **Організаційних форм роботи**

Вибір форм організації навчання визначається:

метою і завданнями навчання

кількістю учнів

*характерними особливостями
окремих навчальних предметів*

місцем і часом навчання учнів

*забезпеченістю школи навчально-
методичними матеріалами*

Методи навчання

Відповідь на питання як навчати в певних умовах
(на уроці математики, в майстерні, на виробництві, в процесі екскурсії з ботаніки)

Форми організації навчання

Визначають, яким чином повинна бути організована ця робота з урахуванням того, хто, де, коли і з якою метою навчається

“Форма навчання” означає колективну, фронтальну та індивідуальну роботу учнів на уроці

“Форма організації навчання” – будь-який вид заняття (урок, предметний гурток)

Форма організації навчання – зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя та учнів, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі.

РЕЗУЛЬТАТ

- ✓ професійне удосконалення учителя
- ✓ засвоєння дітьми знань, умінь і навичок
- ✓ розвиток психічних процесів і моральних якостей учнів

Форми організації навчання

✓ Урок

✓ Експерсії

✓ Самостійна робота

✓ Ігри

✓ Факультативи

✓ Лекції

✓ Лабораторні та практичні роботи

✓ Домашні завдання

✓ Семінари

✓ Індивідуальні завдання

Ґене́за форм навчання

Класно-урочна система навчання
(зародилась у XVI ст.)

Масове навчання, обумовлене потребою в освічених людях у зв'язку з прогресивним соціально-економічним розвитком

Белл-ланкастерська система взаємонавчання
(кінець VIII-початок XIX ст., Англія)

Старші учні спочатку під керівництвом вчителя самі вивчали матеріал, а потім, отримавши відповідні інструкції, навчали своїх молодших товаришів, що дозволяло при малій кількості вчителів здійснювати масове навчання

Гене́за форм навчання

**Система
індивідуалізованого
навчання – Дальтон-
план (початок ХХ ст.)**

скасовувалися уроки; навчальні класи ставали предметними «лабораторіями», кожен учень працював самостійно, виконував тижневі чи місячні завдання відповідно до своїх можливостей,

**Бригадно-
лабораторна
система навчання
(20-ті рр. ХХ ст.)**

замість класів створювали «лабораторії», учнів поділяли на невеликі групи-бригади (по 5-7 осіб), вчилися у цих групах за спеціальними підручниками («робочими книгами»), виконували складені вчителем «робочі завдання» з кожного навчального предмета.

Види навчання

Догматичне

механічне заучування

Пояснювальне

вивчення матеріалу через його усвідомлення та розуміння

Поянювальньо-ілюстративне

сприймання учнями навчальної інформації з одночасним її узагальненням, засвоєнням понять, законів, теорій

Програмоване

використання спеціальних навчаючих програм

Класно-урочна система навчання

Класна

Учитель проводить заняття із групою учнів певного віку, що має постійний склад

Урочна

Навчальний процес проводиться у строго відведених відрізках часу – уроки

Особливості класно-урочної системи навчання

- учні приблизно одного віку та рівня навчальної підготовки об'єднані майже на весь період навчання в групу постійного складу – клас
- клас навчається за єдиним навчальним планом та програмами
- урок з конкретного навчального предмета, що вбудований у розклад занять, є основною формою організації навчального процесу
- роботою учнів у класі керує вчитель

Основною формою навчання в українській школі є урок.

Урок – це форма організації навчання, за якої заняття проводить учитель з групою учнів постійного складу, одного віку й рівня підготовки впродовж певного часу й відповідно до розкладу

Класно-урочна система навчання

Переваги

- чітка організаційна структура
- зручне управління діяльністю колективу класу
- можливість колективних взаємодій та рішень навчальних задач
- постійний емоційний вплив особистості вчителя на учнів
- економія часу навчання

Недоліки

- орієнтація на «середнього учня»
- однаковий темп і ритм роботи
- обмежене спілкування між учнями
- обмеженням можливості індивідуального підходу

Класифікація форм навчання

За кількістю учнів

Індивідуальні

Групові

Парні

Фронтальні

Колективні

За місцем проведення

Шкільні

- Урок
- Робота в лабораторії
- На пришкільній навчально-дослідній ділянці

Позашкільні

- Екскурсія
- Домашня робота
- Робота на підприємстві

Класифікація форм навчання

За часом навчання

Урочні

Позаурочні

- факультативи
- гуртки
- конкурси
- олімпіади

За дидактичною метою

Теоретичне навчання

Комбіноване навчання

Практичне навчання

Трудове навчання

Форми навчання

індивідуальна

взаємодія викладача з одним учнем

групова

спілкування вчителя з групою дітей, які взаємодіють як між собою, так і з учителем

парна

комунікативна взаємодія між двома учнями, що виконують загальнонавчальне завдання

фронтальна

робота вчителя з усіма учнями в єдиному темпі із загальними завданнями

колективна

навчання цілісного колективу зі своїми особливостями взаємодії і орієнтована на активне взаємонавчання учнів, їх згуртованість

Індивідуальна форма організації навчальної роботи

Передбачає постановку перед кожним учнем спеціально підбраного відповідно до рівня його підготовки і навчальних можливостей завдання для самостійного розв'язання.

Парна форма навчальної роботи

Два учні виконують деяку частину роботи разом.

Форма використовується для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірка знань, тощо.

Групова форма організації навчальної діяльності

Передбачає поділ учнів на групи для розв'язання однакових чи різних завдань.

Під час поділу на групи слід брати до уваги індивідуальні особливості кожного школяра, його навчальні можливості для виконання завдання.

Фронтальна форма організації навчальної діяльності

Передбачає спільну діяльність класу для реалізації навчальних завдань.

Учні під керівництвом учителя одночасно виконують спільну для всіх роботу, обговорюють, порівнюють та оцінюють її результати.

Таким чином, у сучасній українській школі існує багато організаційних форм навчання, що свідчить про постійні спроби удосконалити класно-урочну та інші системи навчання у напрямку індивідуалізації і диференціації навчання.

Рефлексія

1. Як ви розумієте поняття «форма навчання» та «форма організації навчання»?
2. Назвіть основні форми навчання?
3. Що таке урок?
4. Які особливості класно-урочної системи організації навчання?

Педагогічна ситуація

Учитель дає учневі завдання, а той не хоче його виконувати і при цьому заявляє: «Я не хочу це робити». Якою має бути реакція вчителя?

1. *«Не хочеш – змусимо!»*
2. *«Для чого ж ти тоді прийшов вчитися?»*
3. *«Тим гірше для тебе, залишайся неуком»*
4. *«Не міг би ти пояснити, чому?»*
5. *«Давай сядемо і обговоремо – може бути ти і правий»*

Педагогічна ситуація

Учень говорить учителеві: «Мені не подобається те, що Ви говорите і пояснюєте на занятті». Якою повинна бути відповідь учителя?

1. *«Ти, напевне, в цьому не розбираєшся»*
2. *«Я сподіваюсь, що надалі в процесі наших занять твоя думка зміниться»*
3. *«Чому?»*
4. *«Як ти думаєш, чому я це говорю і пояснюю?»*

Педагогічна ситуація

Після того, як Ви провели декілька занять, учень заявляє Вам: “Я не думаю, що Ви, як педагог, зможете нас чомусь навчити”.

1. *“Твоя справа – вчитися, а не вчити вчителя”.*
2. *“Таких, як ти, я, звичайно, нічому не зможу навчити”.*
3. *“Може, тобі краще перейти в інший клас або вчитися у іншого педагога?”*
4. *“Тобі просто не хочеться вчитися”.*
5. *“Мені цікаво знати, чому ти так вважаєш”*